

خلافت در هنر

- تعریف خلاقیت
- خلاقیت در هنر (هنر خلاق)
- فرایند خلاقیت
  - مرحله اول : حقیقت یابی
  - مرحله دوم : پالایش
  - مرحله سوم : تجزیه و تحلیل
  - مرحله چهارم : ایده یابی
  - مرحله پنجم : راه حل یابی
  - مرحله ششم : دریافت بازخوردها
- خصوصیات افراد خلاق
- ویژگی های افراد خلاق
- ایده پردازی در هنر
- استفاده از خلاقیت و ایده پردازی در هنر
- موانع رفتاری و ارزشی بروز خلاقیت
- موانع و زیرساخت معرفت شناختی خلاقیت و نوفهمی
- راه های پرورش خلاقیت
- چند نمونه از هنر خلاق
- مزایای استفاده از خلاقیت و ایده پردازی در هنر
- نظریه های مربوط به خلاقیت
  - مکتب روانکاوی
  - تداعی گری و رفتارگرایی
  - گشتالت و شناخت گرایی
  - انسان گرایی
  - مکتب عصب شناختی
- عناصر خلاقیت
- عوامل بازدارنده خلاقیت
- مهارت های لازم برای خلاقیت از نظر تورنس
- تفاوت افراد خلاق و غیر خلاق
- توجه به اصول مهم در تفکر خلاق
- منابع

تعریف مناسب دیگر فرایند فرضیات شکسته است . تفکرات خلاق زمانی تولید میشود که شخص پیش فرضها را کنار گذاشته و یک دیدگاه جدیدی را جستجو کند که دیگران به آن نپرداخته اند. خلاقیت نیاز به حضور همزمان تعدادی از ویژگیها از قبیل : هوش، پشتکار، غیر متعارف بودن و توانایی تفکر به سبکی خاص دارد خلاقیت خودکار و بدون زحمت و تلاش است و غالباً همچون تصورات ذهنی خودانگیخته به وجود می آید . برای آن مراحل توسط هلم هولتز و والاس پیشنهاد شده است: ۱- آمادگی - ۲- دوره نهفتگی ۳- الهام ۴- تحقق

در هنر، خلاقیت به معنای توانایی نوآوری در طرح و ارائه ایده‌های جدید و متفاوت برای ایجاد یک اثر هنری است. هنرمندان با به‌کارگیری خلاقیت، می‌توانند ایده‌هایی را ارائه دهند که تاکنون در هنر استفاده نشده‌اند و یا راه‌حلهایی برای مشکلات هنری پیش‌بینی نشده ارائه دهند. خلاقیت در هنر به معنای ایجاد ارتباطات جدید و متفاوت بین عناصر هنری است. به عبارت دیگر، خلاقیت در هنر توانایی نگریستن به مسائل و حوادث روزمره با شیوه‌های نو است. این توانایی به هنرمندان اجازه می‌دهد تا اثرهایی با ابعاد جدید و متفاوت ایجاد کنند و ایده‌های خود را به واقعیت تبدیل کنند. خلاقیت در هنر، همچنین می‌تواند به تولید اثرهایی با ارزش و تأثیر بیشتر کمک کند.

فرایند خلاقیت

فرایند حل خلاقانه مسائل دارای الگویی شش مرحله ای است:

مرحله اول: حقیقت یابی

حقیقت یابی شامل گامهای زیر است:

- **تعریف مسئله:** در این مرحله فرد مسائلی را که باید حل کند شناسایی و انتخاب میکند.
- **آماده سازی:** جمع آوری و گزینش داده های مربوط به موضوع که این داده ها شامل دانشی که از قبل در ذهن وجود داشته به علاوه دانش هایی است که جدیداً برای حل خلاق مسئله جمع آوری می کنیم.
- نکته ای که در مورد جمع آوری داده ها باید مورد توجه قرار گیرد این است که جمع آوری اطلاعات در حجم زیاد و با شیوه ای نامناسب باعث عدم رشد خلاقیت میشود .

بن هاینه هنرمند بلژیکی

است که هر سال تعداد زیادی آثار هنری تولید می کند او در رشته روزنامه نگاری تحصیل کرد و فردی خود آموخته در رشته های نقاشی، عکاسی دیجیتال و

موسیقی (پیانو و درام) است. وی خلاقیت های گرافیکی خود به طور گسترده ای در اروپا و آسیا به نمایش گذاشته شده است. جنبش های هنری مورد علاقه او عبارتند از: سورئالیسم، هنر پاپ، هنر انتزاعی اکسپرسیونیسم و رئالیسم اجتماعی. او با دوربین کانتله زوم خود ابتدا از موضوعات عکس می گیرد و سپس از بخشی که می خواهد آن را تغییر دهد طراحی تک رنگی می کند و سپس این دو را در کنار هم می گذارد و دوباره از هر دو عکاسی می کند ...

افراد خلاق عموماً ویژگیهای دارند که آنها را از سایر مردم متمایز میکند. این ویژگی ها که همان ظهور و بروز نیروهای

تفکری و تخیلی انسان در منظر و دیدگاه دیگران و تحقق عملکردهای آنها در عالم خارج است، عبارتند از:

هوش

- افراد خلاق همواره به اندازه کافی از هوش برخوردارند یعنی لزوماً انسانهای دارای هوش بالا انسانهای خلاق نیستند بلکه کسانی خلاق هستند که توانسته اند هوش خود را به نحو مطلوبی تربیت و سازماندهی کنند.

فکر سیال

- از توانایی ایجاد سریع تعداد زیادی ایده برخوردار است.

انعطاف پذیری ادراکی

- توانایی دست کشیدن از یک قاعده و قانون و چارچوب و یافتن چارچوبهای جدید را دارند. به بیانی دیگر ذهن آنها بهتر و سریع تر میتواند قالب شکنی کند و به الگوهای جدید دست یابد.

ایده پردازی در هنر

استفاده از ایده‌های نو و متفاوت برای تولید یک اثر هنری، به‌عنوان یکی از مهم‌ترین عوامل خلاقیت در هنر به حساب می‌آید. اما برای تولید یک ایده نو و خلاقانه، نیاز به ایده پردازی داریم. ایده پردازی به معنای ارائه و تولید ایده‌های متنوع و متفاوت برای رسیدن به یک هدف است. در هنر، ایده پردازی به معنای ارائه ایده‌های متفاوت و نوآورانه برای تولید یک اثر هنری است.

هنرمندان با به‌کارگیری ایده پردازی، می‌توانند ایده‌هایی را برای تولید یک اثر هنری ارائه دهند که تاکنون در هنر استفاده نشده‌اند و یا راه‌حلهایی برای مشکلات هنری پیش‌بینی نشده ارائه دهند. استفاده از ایده‌های نو و خلاقانه به هنرمندان کمک می‌کند تا اثرات متمایز و جذابی را به وجود بیاورند. با به‌کارگیری ایده پردازی، هنرمندان می‌توانند اثراتی را به وجود بیاورند که باعث تحول و پیشرفت در هنر می‌شوند.

بروز خلاقیت

موانع رفتاری و ارزشی

پاره ای از دلایل و عوامل باز دارنده خلاقیت عبارتند از:

- گمان اینکه مسئله تنها یک راه حل درست دارد.
- سعی بر اینکه همیشه منطقی باشیم.
- طاعت بی چون و چرا از قوانین
- ترس از ابهامات و علاقه به مشخص بودن همه چیز
- اصرار بر اینکه همیشه عملی فکر کنیم.
- ترس از شکست و پرهیز از انجام کارهای مخاطره انگیز
- عدم تفریح و سرگرمی
- تخصص پیدا کردن تنها در یک کار
- ترس از احمق جلوه داده شدن توسط دیگران
- تمایل به هم‌رنگی با جماعت
- اعتقاد نداشتن به اینکه میتوانیم خلاق باشیم.

راه های پرورش خلاقیت

به خاطر پرورش خلاقیت باید کارهایی انجام دهیم که از طرفی دانش و تجربه ما را که به عنوان ماده خام خلاقیت هستند بالا ببرد و از طرف دیگر شیوه تفکر ما را اصلاح و هدایت کند و از سویی قدرت تخیل ما را بهبود بخشیده و امکان تصور سازی به ما بدهد. میدانیم که خلاقیت نوعی تکاپوی فکری و ذهنی برای دست یابی به اندیشه های بدیع است. پس کارهایی که بتواند ذهن را در این راستا به تکاپو وادارد و به ما فرصت اندیشیدن و تبلور آن را در جهان خارج بدهد موجب افزایش خلاقیت میشود.

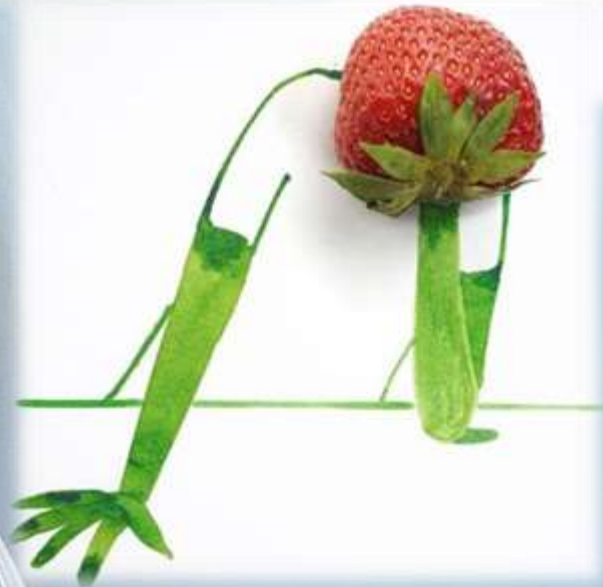
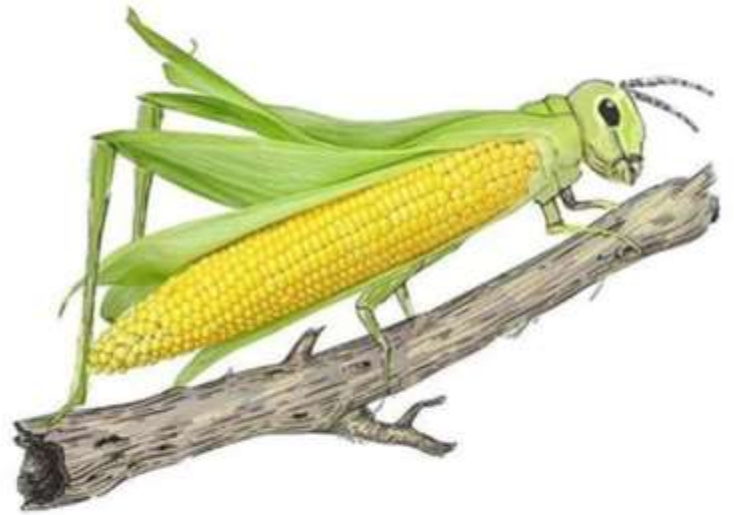
کوشش زیاد : آنچه موجب خلاقیت میشود لزوماً هوش و نبوغ فوق العاده نیست بلکه کوشش مضاعفی است که افراد خلاق انجام میدهند تا مغز را به تصور وادارند سخت کوشی و عادت کردن به کار و تلاش ما را در هنگام تولید ایده های خلاقانه یاری میکند.

بازی های فکری : حل معما، جدول، شطرنج، کلمات متقاطع، بیست سوالیها بازی در هوای آزاد ، حل مسائل ریاضی بخصوص مسائل هندسه و احتمال که نوعی ورزش ذهنی هستند در تقویت قدرت تفکر مؤثرند.

تجربه : غنی ترین منبع سوخت و عاملی است که موجب میشود انسان بتواند ایده های خلاقانه ارائه بدهد. تجربه را می توان از انجام کارهای متنوع و مخاطره انگیز مسافرت مخصوصاً با شرایط سخت و مصیبت بار و به مکانهای دور افتاده ، تماسهای شخصی با دیگران به ویژه کودکان ، خواندن شرح حال افراد ، تماشا کردن تلویزیون ، گوش کردن رادیو و ... به دست آورد.

چند نمونه از هنر خلاق

Diego Cosano
ARTIST

تفکر خلاق مبتنی بر کل گرایی است

گشتالت و شناخت گرایی

شرایط بروز خلاقیت در گشتالت عبارتند از :

- ۱- افراد باید با ذهن باز و بدون پیشداوری با مسئله برخورد کند.
- ۲- تحت فشار عادت قرار نگیرند.
- ۳- ماشینی عمل نکنند.
- ۴- ارتباط متقابل ساختار و صورت مسأله را با تعمق در ریشه های آن تعیین کنند.

عناصر خلاقیت

گیلفود برای خلاقیت چهار ویژگی مطرح می کند:

- سیالی (روانی)
- اصالت (ابتکار)
- انعطاف پذیری
- بسط

تفاوت افراد خلاق و غیر خلاق

استرنبرگ عقیده دارد افراد خلاق با افراد غیر خلاق در ۶ صفت هم تفاوت دارند، عبارتند از :

۱- هوش: هوش شامل بخشی از مجموعه فرایندهای ذهنی است که برای درون داد، انتقال و برون داد اطلاعات به کار گرفته می شود.

۲- دانش: بخش اصلی و مواد خام هوش و فرایندهای عملیاتی هوشی است که برای بوجود آمدن تولیدات خلاق ضروری است.

۳- سبک شناختی: سبک های شناختی محافظه کارانه مغایر خلاقیت اما سبک های آزاد اندیشی و قانونمندی برای تولیدات خلاق ضروری است.

۴- شخصیت: استرنبرگ بر ۵ صفت خلاق زیاد تأکید دارد :

استقلال
فردی

خطرپذیری

اراده

پشتکار و
مداومت

تحمل ابهام

۵- انگیزه: نقش اساسی در خلاقیت دارد.

۶- بافت محیطی: محیط نیز می تواند زمینه ای فراهم کند تا افکار جدیدی تولید شود.

منابع

۱- روان راهنما

۲- انتشارات ساکو

۳- حکیم زاده ، پدram ، خلاقیت در هنر ، ۱۳۹۹